

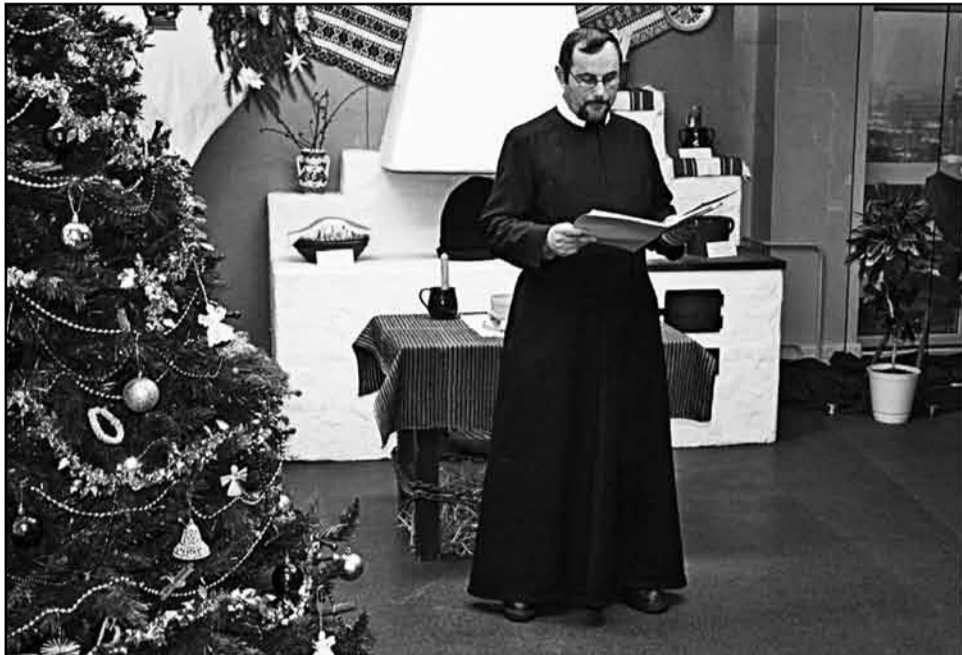
НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПЛОЧЕНЬСКИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СР

р. XXI • ч. 1 • 26. януара 2011

<http://www.rusynacademy.sk>

• На акції Музею русиньской культуры у Пряшові 17. децембра 2010 – Рождество Русинів к участникам ся приговорив о. П. П. Галько, ЧСВВ, із Краснобрідького василіаньского монастыря а рождественну сценку приправили штуденты Пряшівской православной семинарії у Пряшові.

Фоткы: Й. Конечні

РУСИНЫ, НА СЛОВІЧКО ...

К 21. маю 2011 на Словенську буде списованя людей, кварталів і домів. А при тій нагоді до того терміну будеме ся снажыти в каждім ціслі Народных новинок приносили статі наших дописователів к даній темі. Также ту є една з таких статей:

Дорогы читателі, новодобый возродный процес Русинів ся реалізує уж практично веце як 20 років. Подля наших одагдів выслідкы тому не одповідають. Іщі дас 70% наших людей є вагаючі і іщі все ся не стожнюють з русиньской ідентичностев. **Праві третє демократичне списованя людей к 21. маю 2011, котре ся одбуде од 13. мая до 6. юна 2011, нам укаже зеркало нашого діятельства у возроднім процесі Русинів на Словенську.**

Списованя належать міджі найвызначнішы і найрозсяглішы штатістичны інформації, котры ся традично реалізують в десятирічных інтервалах. В році 2011 ся списованя жытелів одбуде у вшыткых членських штатах Европской унії нараз а буде інтегралнов частев цілосвітового програму Організації споєных народів.

Запоіти ся до списованя про каждого з нас значіть помочи при вытворіні штатістики, окрема іншого, о соціалній, економічній і народностній штурктуру, котры суть потрібны на координацію діятельства в штаті і при сворёваню приязнішых условій у вшыткых областях жытотва людей. Запоіти ся до списованя значіть охабити г'енераціям, котры прийдуть по нас, справу о тім, якы сьме были і як сьме жыли мы, їх предкы. Тот важный крок ся ближить і мали бы сьме быти на него добрі приправены. Про нас Русинів є списованя барз вызначный акт, бо ёго выслідкы позначать будучій розвой цілкового діятельства русиньской народностной меншыны. Штатістичны інформації о кількості жытелів окремого етніка суть і все будуть вирішаючим аргументом про владу СР і далшы штатны органы і інштитуції при їх вирішованю о різній підпорі і дотаціях заміряных главно на утриманя і розвой школства, культуры, языка і інших важных сфер русиньской міноріты на Словенську. Коротко повіджено, чім веце нас буде, тым будуть нашы пожадавы легітимнішы.

А в непосліднім ряді є то морална повинность в одношіню к нашим предкам, а заедно з тым і одказ про будучі г'енерації Русинів.

З цілём досягнути штотайліпшы выслідкы при тогорічнім списованю, група русиньских активістів вирішыла перед тым важным кроком вытворити серію обычайных летаків (єден із них публікуєме ниже), котрых заміром є припомянути каждому народностне усвідомліня Русинів – їх право і повинность. А то главні тым Русинам, котры іщі все вагають або десь блудять в чуждих водах. Пропагачныма летакамы хочеме передати ідею ці одказ знамых русиньских будителів минулых сторіч днешнєму поколіню Русинів. Далшы летаки будуть присвячены сучасникам – знамым русиньским особностям з різних областей культурно-сплоченьского, научного, політичного, хрістіаньского ці шпортового жытотва на Словенську і їх одказу про сучасну г'енерацію. В летаках будуть хоснованы публікованы тексты русиньских поетів. Затоже не маме на них контакт, не пожадали сьме о згоду на публікованя їх творчости, но віримо, же істо бы не были проти нашому почіну, бо ту іде о добро нас вшыткых, о скоро послідню можность ослвити людей перед списованєм людей у маю 2011.

Із згодов майстра Федора Віца будуть в летаках презентованы ёго карікатуры „до властных рядів“. Віримо, же тоты летаки ся дістануть до рук вшыткых жытелів русиньского регіону, а то будь при громадных культурных і сплоченьских акціях, в особнім контактї, але надїяме ся, же будуть посыланы і через Словенську пошту, а. с. Авторський колектив таким способом хоче попросити вшыткы русиньскы організації, жебы ся запоіли до той пропагачной акції, розмножовали тоты летаки і шырили їх у своїй околіці. Авторський колектив у зложіню: Ян Допіряк, Мартін Костілник, Анна Кузмякова і Федор Віцо – спрацовує летаки од їх пропозицій, графічної управы аж по приправу на друкованя. Думаєме, же найефективніше є друковати летаки у форматі А5, респ. у форматі А4. Зато, жебы летаки собі могли перечитати і люде сучасной г'енерації, котры не знають азбуку, авторський колек-

тив вирішыв друковати тексты в латиніці, а то писмом, котре ся хоснує в часописі Артос і в Грекокатолицьких русиньских календарях. Цілём є ослвити штотайвеце наших людей вшыткых г'енерацій.

Подякованя належить вшыткым сполупрацовникам за пропозиції, підкладовы матеріалы, припоминкы, котры поможуть підвишыти якость летаків з обсягового, формального і графічного боку. Треба повісти, же споминаныма летакамы не хочеме ани не можеме наградити комплетну і цілену кампань перед списованєм людей, котра є препотребна і котру обчекуєме од русиньских організації.

Русины, дайме о собі знати! Думаєте на свій род, і при списованю жытотва 21. мая 2011 собі запиште:

- 6. Štátna príslušnosť: SR x
- 20. Národnost: rusínska x
- 21. Materinský jazyk: rusínsky x

За авторський колектив **Инж. Ян ДОПІРЯК**, русиньський активіста

Русины, не забудьте на своє коріня!

К 21. маю 2011 на Словенську буде списованя людей, кварталів і домів, яке є про нас Русинів барз важне, бо од того, кілько Русинів ся офіціално пригласить к русиньській народности, буде залежати і штатна підпора розвою русиньской культуры. Так істо не треба забыти на свій **русиньський материнський язык**, а тот собі і запісати до листів списованя. То ся тыкать вшыткых, котры мають русиньске коріня. Не забудьте, же вашы предкы ся голосили к своїй русиньській народности і за тяжких условій! Тепер жыєме в демократичнім штаті, котрый Русинів узнає як самостатну народностну меншыну, і тота має вшыткы права і повинности, якы ей выплывають з Уставы Словенской републікы. Также віримо, же число жытелів русиньской народности і тых, котры собі офіціално уведуть за свій материнський язык русиньський, буде векше як то было в році 2001 або 1991.

-a3-

ODKAZ

pedagoga, dramaturga, najvyraziššieho predstaviteľa rusínskeho ruchu – obrody Rusínův po 1989 r.

Vasíla TUROKA

„Može radše by jem sja narodiv jak Angličan abo Francuz, ale kid řia raz Boh sotvoriv jak Rusina, tak budu Rusinom i budu zastavati prava svojoho naroda.“

„Kidby to nebylo Božym zamirom, neby by Boh sotvoriv ľudje všelijakoj farby i všelijakych narodnostej, ani Rusínův.“

„Evropa spojena bez narodnostej ne može byti – ani Evropa, ani spojena. Hej, spojovati sja, ale prinesti do Evropy i dařto svoje...“

„Kid eksistuje dařto v řim vesmiri abo dachto, chto rachuje z nami, Rusínami, v řim řviti, tak lem kid budeme samy sobov.“

„Budme ľudmi. Budme ľudmi... Budme Rusínami!“

Oviř Kudeř

Bože, chtože nam pomože?

Kid verchnost je jakby hlucha, holos naroda ne sluchať a odnarodňovati može, Bože, chtože nam pomože?

Kid ne priznavat v Prjařovı narodnost našu Vladykovi, řto řivot za viru polořyv, Bože, chtože nam pomože?

Kid Rusínův řestnych, porjadnych považujut za druhorjadnych a uznavařut lem „akoře“, Bože, chtože nam pomože?

Kid nam ne chofat dovoliti po našomu řa chvaliti a nihto iz nas niř ne zmoře, pomoz nam řy, Hospodi Bořel!

Dumařte na řvı řod i pri spisovařu řytelřta – 21. maja 2011! A piřte:

6. Štátna príslušnosť: SR

20. Národnost: rusínska

21. Materinský jazyk: rusínsky

21. maja 2011!

Стріча Русинів і Українців

Новозаложена політична партія **Наш край** скликала на **18. грудня 2010** у Пряшові-Соліварі стрічу за округлим столом, главными ініціаторами котрой были: председнічка партії ПгДр. **Люба Кралёва**, ПгД., і підпредседа партії **Інж. Ян Липинський**.

На стрічі взяли участь представителі Русиньской оброды на Словеньску (РОС) на челі з председом ей выконного выбору **Владиміром Противняком**, представителі „Союзу Русинів-Українців в СР“ (СРУСР) на челі з председом ёго центральной рады **Інж. Петром Соколом**. Участниками были і далшы активісты тых культурно-сполоченських організацій, котры ся ангажують в русиньскім сполоченськім діяльстві і культурі. Як підкреслила Л. Кралёва, позваня на стрічу адресовала вшыткым, котры маюць інтерес высловити ся к проблемам живота народностных меншын Русинів і Українців і запропонувати партії **Наш край** можности їх рїшаня в рамках ей політичных активностей. Засядно подяковала тым, што на стрічу пришли. В програмі засіданя были высунуты вопросы, котры подля участників интересують обидві народностны організаціі, респ. їх поважують за еднакы проблемы народностных меншын, котры репрезентують. За такы были означены **асіміляція Русинів на Словеньску, словакізація літургічных обрядів у грекокатолицькій церкві, економічне отставаня русиньських регіонів, фінанцованя народностных меншын на Словеньску і народностне высиланя словеньского радія і телевизії**.

З позицій, котры были презентованы з боку участників стрічі, было ясно, же окрема уведжених вопросов суть темы, які не можуть быти предметом еднакого погляду а в ділі розуміння ідентичности Русинів і Українців **принципіально одлишують обидві народностны організаціі**.

На кінці стрічі было прияте **комуніке** (позн. ред.: публікуєме го ниже), в яким РОС і СРУСР вызывають членів своїх народностных меншын, жебы при списованю людей у маю 2011 ся голосили к своїй народности слободно і подля свого сумління.

Інформації з того засіданя суть опублікованы на интернетовій сторінці політичної партії **Наш край** із можностів громадной діскузіі.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

КОМУНІКЕ

зо стрічі за округлим столом
зорованой партіїв **Наш край**
18. 12. 2010 в Пряшові

18. 12. 2010 з ініціативы політичної партії **Наш край** была стріча чельных представителів русиньських і українських обчаньских здружінь за округлим столом на Соліварській улїці ч. 70 в Пряшові. Задачов стрічі было рїшаня проблемів асіміляції Русинів і Українців на северовыході Словеньска маєрїтним словеньськым народом.

Вшыткы участници округлого стола, т. є. представителі партії **Наш край**, „Союзу Русинів-Українців в СР“, Русиньской оброды на Словеньску, Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска і далшы визначны представителі народностной культуры і школства в Пряшівскім краю декларують сполочний інтерес у тім, абы жытелі Словеньской републіки з материнськым языком русиньськым або українськым ся пригласили в списованю жытелів, кварталів і домів у році 2011 к своему етнічному і конфесіональному коріню!

Участници стрічі за округлим столом ся договорили на сполочно організованій кампанії перед списованєм людей в році 2011 з цілём укрїпити народностне усвідомління жытелів Словеньска з материнськым языком русиньськым і українськым.

К округлому столу ...

Кінцём децембра 2010 ем читав у новинках „Kozár“, же была **бісіда за округлим столом** представителів „Союзу Русинів-Українців в СР“, Русиньской оброды на Словеньску, Здружіня інтелігенції Русинів Словеньска і далшых (не знам котрых) організацій, яку ініціувала нова політична партія **Наш край**.

Дале ем ся дочітав, же притомны ся договорили на сполочнім поступі при списованю людей у маю 2011, кідь председкыня партії Люба Кралёва увела, же „по довгих роках незгод в ідеологічных вопросах чельны

функціонарі організацій ся договорили, же дотеперїшні незгоды дадут на задній план а будуть вєдно просаджовати свої інтересы“. Было ту штось прияте, але таке важне рїшаня не можуть прияты окремы чельны представителі організацій, але найвышшы їх органы – членьскы громады.

Кламства в народностных вопросах были лем в часі недемократичной українізації Русинів, кідь проукраїнськы орьентованы люде і емігранты з України не узнавали історичны факты і аргументы о тім, же **Русины были лем Русинами цілый час в своїй історії. Русины николи не жыли вєдно з Українцями великой України і нігда не были під Українов**. Є реалностєв, же по році 1945 нас Русинів на Словеньску, і кідь не вшыткых, насильно поукраїнізували, а выслідком того процесу є, же кількость Українців на Словеньску є маленька, українськы школы вшыткы заникли, але на другім боці на русиньських селах настала велика асіміляція Русинів. О тім говорить чїсло Русинів, котры ся голосять к словеньській народности і є їх скоро 70 %. Задачов русиньських організацій од року 1989 дондєсь є діяльство, котре має пробудити вшыткых Русинів, жебы сі усвідомили своє русиньске коріня, а тото і презентували конкретно – при списованю людей. **Тоту роботу робіме властными силами і не хочеме нияку поміч од українських організацій**.

Функціонарі проукраїнської організації на Словеньску СРУСР маюць іншый замір. Они не пропагують ани українську культуру, не маюць скоро ниякы українськы організації, але **пропагують культуру квазі народности, котрой у нас не є, і дали ей назву „Русины-Українці“**. Під таков назвов зловжывають русиньську культуру і сплюнують ей з українськов культуров. Наприклад, на акції **Маковицька струна в децембрі 2010** вшыткы співанкы, окрема єдной, были русиньскы, але на зачатку акції при привітаню участників было повіджено, же собі **выслушають пісні РУСИНЬСКО-УКРАЇНЬСЬКЫ!** Можуть функціонарі русиньських організацій такы высловы респектовати?

Што ся тыкать ідеологічных вопросов, о котрых ся говорило за округлим столом, то які суть дві іде-

ології в народностных вопросах? Яку ідеологію у нас маюць Русины і яку Українці? Може мі то дахто высвітлити? Не баламутьте людей, але повіджете людем правду, же проукраїнськы організації на Словеньску за свій материнський язык поважують язык український, за свою „батьківщину“ узнають Україну, не узнають народност русиньску, не узнають кодифікацію русиньского языка, русиньску культуру поважують за українську, твердят, же міджі Українцём і Русином не є ниякий розділ і же Русин фактично є Українцём, русиньских діятелів поважують за українських і под.

ЯКЫЙ ВАШ ПОГЛЯД

Тішыло бы ня, кібы участници округлого стола повіли, же представителі проукраїнської організації створюють Союз Українців у СР. Такой організації у нас не є. З таков новов організаціов можемо сполупрацювати так, як з іншыми сполупрацюеме. Кідь хочете просаджовати українську культуру, потім глядайте Українців організованих в українській організації, а **Русинам уж дайте покій**.

Мы Русины маме свою властну історію, одлишну од України, маме свою русиньску культуру, нашым материнськым языком є русиньський язык, маме своїх русиньских будителів, маме свої русиньскы традиції, звыкы і обычаї і сьме горды на то, же Русины суть Русинами. Нігда у нас до тридцятих років минулого стороча люде ся не голосили к Українцям. Святым одказом про Русинів на Словеньску суть слова Русина, благореченого єпископа П. П. Гойдіча, котрый у році 1927 повів: „**Не ем Великорос, ани Українець, народив ем ся як Русин а Русином хочу вмерти**“.

Главнов задачов політичної партії **Наш край** є, котра мать то у своїх становах, підвишнія економічної уровни нашого краю. Мішати ся до народностей подля Уставы СР належить нашій владі, котра одповідать за народностну політику на Словеньску. **Мы Русины уж сьме были під політичнов партіїв до року 1989. Веце не хочеме быти під нияков**.

Наконець, не хотять функціонарі українських організацій споїти нас до єдної народности, жебы при означіню наших русиньских сел были українськы назвы так, як то просадив у Народній раді СР Павел Богдан у році 1994? Я як Русин з тым нігда не буду согласный.

Кідь з моєв статєв дахто з тых, што были за окрыглым столом, не є согласный, ний напише правду і ний напише правду о тім, што говорять о Русинах без Русинів.

Мій погляд є такый, же маюць ся повнити установління Уставы СР і не выдумовати то, што бы нам Русинам пошкодило. **Мы Русины не потребуєме поміч од тых, котры нас українізували, а іщі і теперь нас українізують!**

Іван БАНДУРІЧ, Бардеєв

„Уч ся розума од старого кума“ (?)

(Реакція на статью Валиля Хомы у НН ч. 44 – 45 / 2010.)

Місячник *InfoРусин* в ч. 6/2007 надруковав з нагоды юбілейной стрічі з Доц. ПгДр. Василєм Хомом, к. н., і ёго (уж небіжков) женов ПгДр. Марієв Хомовов статью під назвов „**Уч ся розума од старого кума**“. У тій статі была високо оцінена і робота п. Хомы про народне возроджованя Русинів в области культуры, языка, літературы, публіцистики і видавательской роботы.

„Указае приклад іншым Русинам у нас і в світі, же лем систематичнов роботов у вшыткых областях буде возроджїня Русинів прогресовати і просперувати.“ У тых самых новинках было надруковане писмо міністра культуры п. Хомови, у тім часі председови Сполку русиньских писателів Словеньска, де М. Мадярчі, тогдышній міністер культуры СР, окрема іншого пише: „По році 1990 сьме могли публікувати і одборны роботы о русиньскім языку і літературі і свій погляд на русиньску поезію і ей неспорны умельцькы якости сьме представили в році 2000 у цінній синтетичній роботі „**Розвиток русиньської поезії в Словаччині від 20-х до 90-х років ХХ століт-**

тя“. В році 2000 уж минуло 5 років од кодифікації нашого русиньского языка, але тотя книжка вышла „українською мовою“. Про кого властно была тотя книжка видана? Про Русинів правдоподобно ні! Може про тых, што русиньску поезію поважують за українську а русиньський язык, котрым бісідують Русины на выходнім Словеньску, за „українськы говірки“.

Тілько на зачаток. Моя реакція є але на статью надруковану в Народных новинках (дале НН) ч. 44 – 45/2010, котра вышла під назвов „**Ці треба Русинам таку політичну партію Наш край?**“ в авторстві В. Хомы. Автор в інтересі інвектів проти п. Бандурічови не зареєстровав, же діскузія о потреби ці заміряню політичного діяльства новой партії уж давно скінчила, бо партія **Наш край** была 2. 9. 2010 рядно зареєстрована на МВ СР. Треба ей зажелати много успіхів в наповнєваню цілів, котры собі становила главно про розвой нашого Пряшівского краю. Не буде то мати легке, бо і русиньскы волічі уж переважно маюць свої довгочасно преферованы партії і не люблять міня-

ти свої позиції. Хочу указати на дакотры незлагоды і помылены тверджїня, але і атаки в споминаній статі, котра є просякнута полоправдами, неправдами і уражками. Автор твердить: „**Не веце, не менше, подля Івана Бандуріча Русины просто не маюць право участі на заложіню політичної страны, котра бы мала заставати їх права, які они дотеперь іщі не маюць**.“ **Нигде в пресі ани в іншых медіях ем не натрафив на высловы п. Бандуріча, де бы поперева право участі Русинів на заложіню політичної страны. Тотя тверджїня автора статі є неправдиве**. Подля ст. 29, абз. 2 Уставы СР обчане маюць право закладати політичны страны і політичны рухы і здружовати ся в них.

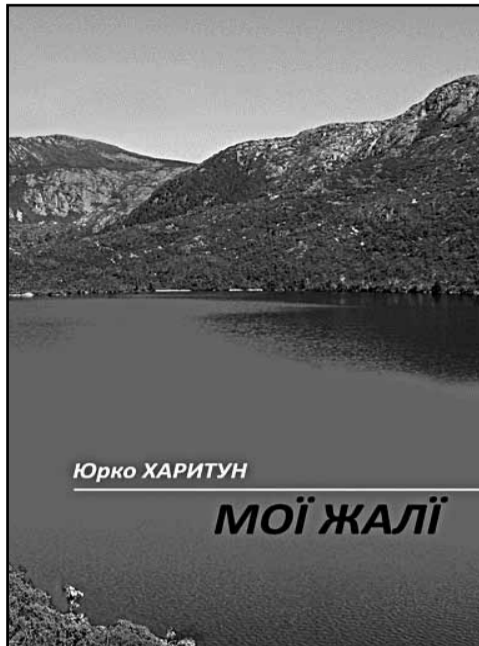
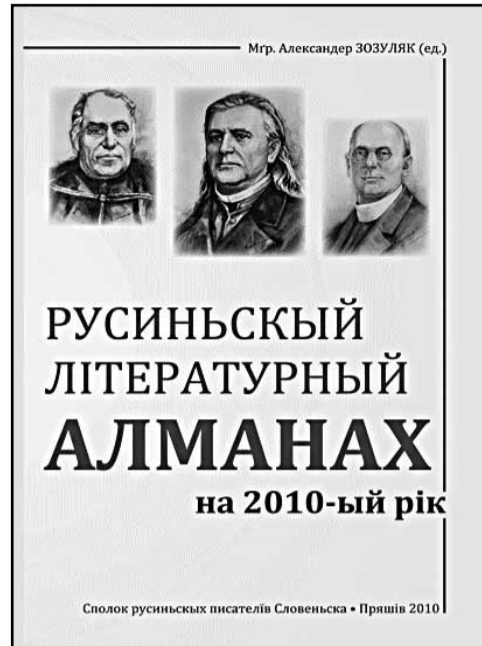
Пан Бандуріч мать право пробу заложити страну поважовати „за незмыселну гру“ – уможнює му то демократична система (ст. 26, абз. 2 Уставы СР, подля котрого каждый мать право высловити свої погляды словом, писмом, друком, образом або іншым способом ...).

(Продовжїня на 5. стор.)

поздравління русинів на 2011 рік

НОВЫ КНИЖКЫ • поезія

чісло 1

Новы русиньскы публікації

Кінцём децембра 2010 у видавательстві Русин і Народны новинки вышла послідня минулорічна книжка в русиньскім языку, проект котрой фінанчно підпорило Міністерство культури СР посередництвом свого Ґрантового програму Култура народностных меншын 2010, а то **Русиньскы солові** (зоставителька Анна Плішкова), зборник літературных творів опублікованих в роках 1995 – 2000 в прилозі Народных новинок – Поздравліня Русинів.

Окрем того найновшого зборника, в році 2010 были в русиньскім языку виданы слідуючі публікації: **Зеркаліня/Zrkadlenie** (двойязычно – в словеньскім і русиньскім языках) автора Миколая Ксеняка і **Русиньский літературный альманах на 2010-ий рік** зоставителя Александра Зозуляка (обидві видав Сполук русиньских писателів Словеньска), **Мої жалі** Юрка Харитуна (видаватель Академія русиньской културы в СР), **Думки і тужбы** Кветы Мороховічовой-Цвик, **Грекокатолицький священницький род Павловічовых із Шарішского Чорного (1693 – 1900)** Рудолфа Павловича, **І Янкови, і нянькови** Іветы Мелничаковой (послідні три видав Русин і Народны новинки).

Сполочна презентація вшитых спомянутых книжок буде **14. фебруара 2011 о 12.00 год.** у засіданні Ректорату Пряшівской універзیتی в Пряшові на Намістю легіонарїв 3, ведно з роздаванём новых книжок, автоґрамаідов і переданём оцінінь найліпшым участникам Літературного конкурзу, выголошеного Сполком русиньских писателів Словеньска в році 2010. Уж теперь позываме на тоту акцію вшитых, кого інтересує сучасна русиньска література на Словеньску. -аз-

По Фіялочці вышла Пчолка

Кінцём рока 2010 вышла далша книжка поезії про діти од Гелены Гіцовой-Міцовчіновой під назвов **Пчолка**, і так ся ей в єднім році подарило выдати два зборники стишків про дїтського читателя. Перша ся звала **Фіялочка**, а о ній сьме писали в НН ч. 23/2010. Авторка походить із Рокытова при Гуменнім, але в сучасности жые в Міджілабірцях. К дїтём мать близко, бо є учітельков – учіла у Великім Липнику, Странянах, Чертіжнім і Міджілабірцях. В році 1985 выдала першу самостатну книжочку про діти – **Загадки**, а теперь порадовала русиньских школяриків уж третів книжков у роднім русиньскім языку. -аз-

Гелена ГІЦОВА-МІЦОВЧІНОВА

Світ узрїв довгожданный

Ангелы з новинов
по світі літають,
новорожденного
Ісуска вітають.

А мы заспіваме
на многая літа,
бо світ узрїв довгожданный
выкупитель світа.

Із братами- Словаками

Із братами-Словаками
крачае у парі
а в руках наших дїтей
русиньский букварик.

Бо не ділить нас од братів
нерозділна стїна,
сьє радость, але й щастя
у очах Русина.

Осиф КУДЗЕЙ, Нягів

РОЗЛУЧІНЯ З РОКОМ

Носталгія іде мі з пера –
дватисяч десятый рік умерать:
свічка гасне, книга заперта,
што одніс час, уж ся не вертять.

Свої дні уж маме зрахованы –
были і розумны, были і пяны,
были і красны, і плаксивы,
і щастны, і несеренчливы.

Были дні грішны, но і святы,
были покірны і завзяты,
были робітны і лінивы,
і щіры, і немилостивы.

Были дні пережыты в постах,
і ноченькы в пожадливостях,
были дні моральной істоты,
і ночі повны нечистоты.

Были і дні цалком забиты –
без Бога і без молитвы,
повны злобы, гніву, войны –
діл чоловіка недостойных.

Одкрыме дакус історію
і зробме властну біланцію –
кідь добра є дефіціт, манко,
просьме о поміч Божу Мамку.

Допомож нам, Пречіста Діво,
дістати з душы неґатива,
нашы мінусы, нашы ресты
твоёму Сынови однести.

Ёго любов неперестанна,
він дав нам час на покаяня –
нашы книги щі отворены,
не взяв нас неприготовленых.

Старый рочок уж похований,
новый входить до славобраны –
шампаньске чекать на повел: „Паль!“
Є ту. Краль умер. Няй жыє краль!

РІК 2011

**Не ціла міля
до нашого ціля
Зробити хыбный крок
памятайме люде
мерзити нас буде
Дорогу маєме
лем по ній йти
у голові мати
же родічі нашы
і мы
діточкы
внучата
Русины
Будуть і правнукуы
Щастливо
і смілым кроком
но Н о в о г о
і далшых років.**

Юрко ХАРИТУН, Кежмарок

Гелена ГІЦОВА-МІЦОВЧИНОВА, Міджілабірці

Зобуджений Русин

Повіли родічі
маленькій дітині
же приймуть днесь гостя
у своїй родині.

Жыє в Братіславі
хлопець спід Бескіда
забыв же мать похаб
в Рокытові діда.

Повіджете людкове
чія же то вина
не знать яка властна
є ёго родина.

Жыє у розкошу
не зазнавать біду
забыв материньску
русиньску бісиду.

Мать уж забытливый
воргы обдулены
та і ёго слова
в речі помылены.

А може і бабка
од ганьбы є бліда
же зрадив родину
Русин спід Бескіда.

Спамятай ся уйку
гварила дітина
вірь твоя і моя
русиньска родина.

При одході наш гость
сестрениці каже
же ся ёго язык
од днеська розвяже.

Зобуджений Русин
признав на гостині
запишу ся з дітми
к русиньській родині.

Сьме в році списованя людей

1. януара 2011 зачав час активіт перед списованём людей, котре про Русинів є барз важне, і буде ся реалізовати од 13. мая до 6. юна. Мы вірїме, же вшыткы Русины ся запишуть Русинами і свій материньскый язык собі запишуть язык русиньскый. У тій звязи написала стих русиньска поетка Марія Гірова зо Снины:

Треба памятати

Кібы ся Духновіч
з вічности пробудив,
не вірив бы очам
як ся тот світ змінив.

Може, бы го сердце
найвеце боліло,
же нашых Русинів
так мало зістало.

І тоты, што были,
світом ся розышли,
многы, што зістали,
родного ся vzdали.

Ани тій бісіді
бы не порозумів,

не в таким языку
своіх братів учів.

І в модернім світі
треба знати жыти,
але од родного
не треба втікати.

Бо кідь мы свій родный
корінь зневажыме,
у великім світі
никым не будеме.

Зато в своїм сердці
треба памятати,
же нам жывот дала
лем русиньска мати.

Марія ГІРОВА

На новый рік

Щастя, здравя, ласку, покій,
зо сердець няй стратить ся нам
непокій.

Жебы жывот радостный був,
жебы народ на тім світі уж нігда
не терпів.

Няй час добрый Бог нам дасть,
няй од злого болестного
охранить нас.

Няй просвітить душы нашы,
розум няй вліє до чашы
на людьскы найдовшы часы.

Вшыткым нам без розділу,
хворому й здоровому,
богатуму, худобному,
на великий покій світський
каждому!

Квета МОРОХОВИЧОВА-ЦВИК,
Новы Замкы**Во Йордані**

Вічна ріка Йордан
Тече в Святій земли
Несе людем надій
Што жыють на Землі.

Вода з водовода
Чіста, не пахняча
Вода із студника
Має пах колача.

Вода посвячена
Нігда не замерзне
Вобыстя нам хранить
Страчене наверне.

Щі не є так давно
Мати нам радила
Притім хыжу дома
Свяченув кропила.

Воду із Йордану
Все по руці майте
Кідь вам буде тяжко
Нёв ся покропайте.

Чістый як слызочка
Тот Ісуса прамінь
Він наша молитва
Він є наше: Амїнь.

„Уч ся розума од старого кума“ (?)

(Закінчення з 2. стор.)

В споминаній статті ся говорить о реальных потребах Русинів, міджі котры автор загорнув, напр. таке право, котрым є навчання дітей на основі русинського материнського языка і же ся то прямо дотыкати дакількох тисяч русинських дітей в селах Сниньского, Свідницького, Стропківського, Міджілабірського, Гуменського, Бардеєвського, Старолубовнянського а части і далшых сусідніх окресів. Тверджіня, же **Русини творять векшыну жытельства** в селах тых окресів є **неправда і помылена маніпуляція читателів**. Стачіть попозерати на выслідки посліднього списованя людей з р. 2001. Наприклад, в окресі Стропків найвеце жытелів ся процентуально приголосило к русинській народности в селах Микова (38,15%), Брусніця (31,91%), Гавай (35,47%), што ани здалека не є надполовічна векшына. В тых трьох селах ся к русинській народности приголосило 322 із выштыкых 930 жытелів, што є в середнім лем 35%. Остатні села того окресу суть далеко під тов границів. В окресі Стара Любовня ся найвеце людей к русинській народности приголосило в селі Чірч – із 1 118 жытелів то было 373, то є лем 33,4%, в селі Удол з цілою кількостю 431 людей ся русинської народности записало 121 особ, то є 28,1%. Остатні села того окресу суть тыж під границів 50%. Найпозитівнішы выслідки списованя людей в р. 2001 были досягнуты в окресі Міджілабірці – з цілковой кількостю 12 668 жытелів ся к русинській народности приголосило 5 121, то є 40,42%. В окресі Міджілабірці без окресного міста Міджілабірці (лем села) – з цілковой кількостю 5 927 людей, собі русинську народность записало 2 818 жытелів, што є 47,55%. Як видите, пане Хомо, Русини здалека в сучасности не творять векшыноу жытельство в окресах, де жыють. Но і наперек тому, же Русини суть в меншынї, Устава СР в статі 34, абз. 2 ґарантує жытелям, які належать к народностным меншынам або етнічным ґрупам, за условій становленых законом, окрем права на освоїня собі штатного языка і право на освіту в їх языку. Но русиньскы діти, респ. їх родичі, тото право не уплатнюють і не выжывають. Чом? Главну причіну треба глядати в минулости. Найгіршым і найтрагічнішым періодом про Русинів была їх насилна українізація, коли были з дня на день зліквідованы выштыкы русиньскы школы. Зрушена была русиньска народность а наряджена українська. Выштыкы русиньске ся зо закона стало українське. Русиньскый народ тоты крокы не прияв, а так ся Русини радше голосили к словенській, чеській і руській народности, як бы ся мали стати Українцями. Таким поступом ся радикално змінила кількість Русинів на Словенську. Діти Русинів мусили ходити до українських школ а діти тых, котры не пристали на тоту політичну гру, ся хопили словенських школ.

Русиньскый язык і ёго вывой дістав глубоки раны!!!

Важный пане доценте, вы але о тім выштыкым мусите дашто знати. Як єм ся дочітав у словнику („Краєзнавчий словник Русинів-Українців – Пряшівщина“), котрый выдав Союз Русинів-Українців Словенської републіки в році 1999, сьте в минулім режимі, окрем інших функцій і робочих позицій, заставали і функцію центрального інспектора про українскы школы в Братіславі ... Значіть, прямо в центрі ...

Автор у споминаній статті, наприклад, увів, же штатут повинного материнського языка про школы з навчанём русиньского языка є про Івана Бандуріча безмыселна гра ... Я ніч таке у статі п. Бандуріча (НН ч. 24/2010) не чітав ... Знова то є лем авторове нападаня на І. Бандуріча. Пан Хома без ганьбы дегонестує роботу п. Бандуріча як члена Рады влады СР про народностны меншыны ... „же є нелем же нулова, але і цілково минусова“. А то выштыкы без будьякых аргументів. Таксамо без доказів твердить, же ёго членство в Раді влады СР про народностны меншыны за довгы роки не принесло ниякы евідентны выслідки в области **реальных прав** про русинську народность і просить ся, який є хосен з таких членів Рады влады СР як Іван Бандуріч. Так вызерать, же при оцінєваню п. Бандуріча автор уплатнив свою довгорічну практику педагоґа а главно інспектора, де інспектор мать все правду, кідь оцінює напр. роботу учителя при інспекції на навчаню, як і учитель мать все правду, кідь оцінює студента, а то і без фактів і аргументів. Пан Доц. Хома нигде не дефіновав, што то суть „реалны права Русинів“. Таке понятя Устава СР, але ани ціла правна сістема СР подля моїх знань не дефінує і не познать. Єствують основны людьскы права і слободы, політичны права, права народностных меншын і етнічных ґруп, господарскы, соціалны і культурны права. Далє є то право на охрону животного оточіня і культурной дідовизны і право на судну і іншу правну охрону.

Думам собі, же пан Бандуріч є „оправдовий і твердый Русин“, котрый з позиції русинства дослїдно і некомпромісно выступує проти тым, котры зневажують Русинів, присвоюють собі русиньскы звыкы і культуру, злучують Русинів з Українцями і створюли віртуалну народность Русини-Українці. Є єдным з мала Русинів, котрый не кокетує з тзв. Русинами-Українцями, але знать і на Раді влады СР про народностны меншыны выступити проти їх справила помылєным тверджіням, а то з належнов енерґічностєв і одборным знанєм проблематики. Пан Бандуріч бы іщі мав докінчити розроблену тяжку задачу, котров є дефінітивне скінчіня хоснованя назвы неествуючої народности Русин-Українець на Словенську, бо такой ніт ани де факто, ани де юре ани на Словенську, але ани нигде у світі. То значіть, же і Союз Русинів-Українців СР бы зареґістрований в розпорі з установлінями ст. 12 і ст. 34, абз. 2 Уставы СР. Порушує ся ту основне право Русинів тым, же русиньска народность ся стотожнює з українськов народностєв. Є то овпливєваня рішінь Русинів приголосити ся к своїй народности а є то і форма натиску на асіміляцію Русинів. А тото єднозначно заказує Устава СР в ст. 12, абз. 3! Пан Бандуріч мать надалє задачу просаджовати зміну назвы Союзу Русинів-Українців СР на Союз Українців СР

респ. выжыти і правну форму, напр. через Уставный суд СР зрушіня Союзу Русинів-Українців СР, бо я собі думам, же ествує і розвивать діятельство в розпорі з правным порядком СР. Главно зато бы мав п. Бандуріч надалє заступати Русинів у Раді влады СР про народностны меншыны як єден з трьох ей будучих членів, котры бы мали репрезентувати інтересы Русинів у тім пораднім органі влады. Пан Бандуріч диспонує множеством знань і інформацій о історії і сучасности Русинів. Выжывать і богату властну книжніцю і архів книжок, новинок і часописів.

Пан Хома в предметній статі аналізує штатут **повинного** навчання русиньского языка як материнського на школах, де ся учать русиньскы діти. Штатут повинного навчання русиньского материнського языка про выштыкы русиньскы діти, подля автора, **мусить быти** матеріално і фінанчно забезпечений. Як єм увів выше, право на освіту в материнськым языку і Русинам ґарантує Устава СР (ст. 34, абз. 2). Тото навчання є і з боку штату матеріално і фінанчно забезпечене через розрахунок штату, міст і сел як і даной школы! Но проблем є в тім, же кого хочеме учіти материнськым русиньскым языком, кідь у статі п. Хомом уведжены тисячі русиньскых дітей не маме, а тоты, што маме, у векшыні припадів не мають інтерес?

Повинне навчання русиньского языка? Таке дашто ту уж было в іншій подобі. Законом было наряджене навчання українського языка – а як то скінчіло, знаме выштыкы барз добрі. Знам, же кідь русиньскый язык і культура ся не будуть учіти, так наш народ ся поступно асімілує з векшыновым народом. Но думам собі, же на наряджіня повинного навчання русиньского языка іщі не дозрів час. Русини іщі не суть возрожденны. Найперше бы сьме мали ціле наше діятельство замєрять якраз на возрожденя Русинів на цілій території нашого регіону, то значіть у выштыкых селах, і в тых, котры ся уж скоро пословакізовали. То є величезна і нелегка робота. Выслідком той роботы бы мало быти веце як 100 000 жытелів, котры собі при третім демократічным списованю в році 2011 запишуть русиньску народность і русиньскый материнськый язык. Тото нам полегшать роботу при рішаню важных проблемів Русинів, як є школство, церковне школство і літурґічны обряды, одношіня к штатным органам і іншы болячки, котры выпливають з того, же нас є офіціално барз мало і маме іщі „заблужденых Русинів“, незнаючих де належать – а тых є барз велє.

Наряджіня повинного навчання русиньского языка в часі, кідь ся заваджать повинне навчання анґліцького языка, респ. інших чужжих языків, може мати контрапродуктивный вплив на списованя людей і на выслідки, котры од нєго обчекуєме. Хоць Русини ожыли, є то іщі крєгка реаліта. Зато собі думам, же наше намаганя в области школства бы мало вєсти к розшырїню можностей – як ся нашы русиньскы діти дістануть к знаням о історії, культурі, але і языку Русинів і на словенських школах. Мали бы сьме ініціувати, жебы окрем школ з навчалным русиньскым языком ся значно розшырили і навчання русиньского языка, історії і культуры Русинів і на словенських школах, главно в історічно русиньскых регіонах. Далшым нашим намаганєм бы мало быти здоконаліня учебных основ, до котрых бы требало залучіти, напр. до предмету регіонална ці обчаньска выхова, історія, ходем основны русиньского языка (азбука) і культуры Русинів в історічно русиньскых селах і містах. Выховны предметы, як суть музична, тілесна, вытварна выхова учіти на словенських школах в русиньскім регіоні білінґвално (по словенськы і по русиньскы). Є то єдна з ідей. Ту бы єм може обчекував од вас, пане доценте Хома, жебы сьте як довгорічний педагоґ вытворили, наприклад, робочій тричленный тім (найвеце пятьчленный), котрый бы може під вашим веджінем выпрацовав дакілько алтернатів, респ. подля вас штатут, як бы сьме дістали русиньскый язык к нашим дітєм до словенських школ без того, жебы сьме наряджовали повинне навчання русиньского языка. Берьме до увагы, же є XXI. стороча, родичі школоповинных дітей не знають азбуку і твердять, же їм знаня азбуки ани русиньского языка не хыбять, бо же то є даремне зтяжованя дітей ... На селі і баба мусить бісїдовати з внучатами по словенськы ... То суть барьеры, котры нам треба з розумом і тактом переконати і дістати язык міджі діти до школ ... Глядати способы, як помочи русиньскому языку проникнути до словенських школ міджі нашы діти бы мали главно методіци, педагоґовє, робочій колектив Інштїтуту русиньского языка і культуры Пряшівської універзіты, значіть особы і інштїтуції, котры ся професіонално заподївають навчанєм русиньского языка і культуры.

Подля списованя жытельства в СР з року 2001 штодо кількосты людей суть Русини на 5. (кідь возьмєме до увагы Словаків із 4 614 854 жытелями) а в рамках народностных меншын аж на 4. місці (Мадырїв – 520 528, Ромів – 89 920, Чехів – 44 620, Русинів – 24 201).

Подля неофіціалных даных але належєме на 3. – 4. місце. Наш ціль мусить быти напружений на то, жебы сьме 21. мая 2011 предбігли нелем Чехів, але і Ромів. Ведь є то велика ганьба, же на Словенську є веце Чехів як Русинів! Но істо нам к тому не поможе взаємна ненависть, огваряня і нападаня. Не ходьме слїдами наших предків, котры были перманентно розвадженны!

Важный пане Хома, мы русиньскы активісты, котры жыєме міджі нашим русиньскым народом на выході Словенська, бы сьме ся барз потїшыли, кїбы сьте ся вы особно з вашим высокым ступнєм освіты і довгорічнов практиков причінили о то, жебы, наприклад, у вам близких селах Гавай, де ходять і діти з вашой родной Миковы, респ. в інших селах окресу Стропків, зачало з навчанєм русиньского языка, што бы нас активізовало, а вашы методы і поступы при ёго заводжованю бы про нас были прикладом, інспіраціов і поучінєм. Аж потім бы ся сповнила і русиньска пословиця з назвы моєй статі.

Инж. Ян ДОПРЯК, русиньскый активіста,
Стара Любовня

К вопросу: як ся В. Хома нескоро збудив

Дорогий Іване Бандурічу, загамай і обзрий ся. Ани Ты, ани ніхто іншый не мать право заказати іншым авторам реаговати на будьякий вопрос у пресі або в інших масмедіях. А в споїно з тым ани Ты не маш нияке право приписувати іншым людям снагу, же они „*може, хотять через партію сповєвати Русинів з Українцями*“.

Як є знамо, николи єм то не робив у минулости, ани теперь єм то не зробив, жебы єм заболотив Твое мено. За свое діятельство в часах тоталіты ся не мам за што ганьбити. Не був єм воленым членом такой інштїтуції як „*Культурний союз українських трудящих*“, котрый був у руках КП главным реалізатором українізації русиньскых школ. Моє фунґованя як інспектора Повіреніцтва школства і культуры тырвало два роки, в часі, в котрім єм спознав тоты школы і одышов єм з той функції (1958 – 1960). Про інтерес пана Бандуріча уводжу, же в році 1972 єм выдав книжку „*Od futurizmu k literatúre faktu*“, в котрій єм літературознавчов анализ доказав, же Маяковский не був соціалістичным реалістом, але був футуристом од зачатку своєї творчости до кінця свого поетічного жывота. Тоту публікацію високо оцінили найвызначнішы словенськы і чеськы літературознателі і поеты. Лем советьска критіка і домашні доґматыкы ня назвали опортуністом, што в тых часах значило „гіршый, як класовый неприятель“. З такой позиції были написаны і далшы мої книжки о російській літературі, котры дотеперь суть жрїдлом знань о російській літературі кінця 19. і 20. стороча.

До увагы пана Бандуріча уводжу і то, же по взнику Русиньской оброды я першый выступив із тым, же ку кодїфікації русиньского языка треба приступати на основі знань з кодїфікації словенського языка і других славянських языків. Пан Бандуріч може то собі провірити в нашій зо женов написаній книжці *Оброджїня Русинів*. А што ся тыкати того, же я не чорнив николи Твое мено, Іване, видно і з того, же я Тя несправедливо напав єден пряшівскый автор у Бардеєвських новинках, я Твое мено обґаїв у тых новинках, што ты одтоґды уж забыв. Ани теперь я Тя не „заболотив“. Я підняв вопрос, котрый мать принципіалный вызнам про далшій розвой русиньскых школ. Выступав єм з ним уж і на шыршій форумі, на конференції о менше ужываных языках, котру організовало Міністерство школства СР в році 2005 в Шаморїні, а потім пізніше на дискузії в РОС у Пряшіві. В тім напрямі дотеперь ся не нашло приятельне рішіня. Высловив ся к тому і бывший підпредседа влады Душан Чаплович. Повторю єго слова з одповіді на вопрос А. Зозуляка, „*чом ся не рішають проблеми навчання выховных предметів на школах з навчанєм русиньского языка і чом русиньскому языку на тых школах не є даный штатут повинного материнського языка*“. Одповідь пана Чапловича была: „*Школьска реформа не была зладнута ани в тій области. Буде треба єй міняти і праві тоґды буде треба голосно говорити о потребах русиньскых школ ...*“

О тых потребах уж давно было треба говорити. А де інде, як не в Раді влады СР про народностны меншыны уж давно было треба о тім кардіналім проблемі русиньскых школ забовєвати. Але пан Іван Бандуріч як довгорічний активный член той рады ся тварить, же тот проблем ся го не тыкати. Він в такім запалі зо мнов діскутує, же ня обвинює і в тім, в чім я нияк не могу быти винен, бо я николи не робив на Міністерстві школства СР. Іван Бандуріч добрі знать, же я николи не робив на Міністерстві школства, але він двараз то цілено повторює, жебы пересвідчив незнаючих читателів *Народных новинок*, же Василь Хома є причінов того, в якім незavidим ставі ся находять теперь русиньскы школы. К такой фалзіфікації ся пан Іван Бандуріч знижує у выштыкых інформацій о моєй особи.

Пан Бандуріч мі радить, жебы єм написав методічны правила про навчання русиньского языка, але іґнорує, же я уж в девятьдесятих роках написав учебник русиньской літературы про середні школы з методічними правилами навчання і анализом літературных творів русиньскых авторів. Окрем того той проблематики ся дотыкам і в інших своїх літературных роботах.

Як назвати слова, же я наводжу „міджі людьми ненависть к Словакам?!“ Чоловік, котрый о мі штось подобне може написати, є культурно і політично неґрамотный. Ці то выплывать з таких моїх статей і выступів, як мої выступлїня на юбілейній конференції о Людовіти Штурови („*Ludovít Štúr a Rusini ...*“). Я не чекам похвалу од пана Бандуріча, наприклад, за мою літературну роботу, котру він не познать і не може ся к ній высловити, але котру оцінює Літературный фонд, Сплок словенських писателів, Сіндікат словенських новинарїв, Міністерство культуры СР, Устав Людовіта Штура Словенської академії наук, Філозофічна факулта Універзіты Коменського, Філозофічна факулта Карловой універзіты в Празі, Філозофічна факулта Пряшівської універзіты і далшы подобны інштїтуції на Словенську. Мож ту прирядити і міджінародны організації і научны інштїтуції, з котрыма єм утримовав і утримую контакты.

Выштыкы факты о мі, Іване Бандурічу, єсь перекутив, поставив на голову, повный ненависти ку мі. Але о найважнішій проблемі русиньскых школ не мукнув єсь ани слово. Повідж, де маш сумлїня?!

Василь ХОМА, Братіслава

Русинський язык у школі

В януарі і фебруарі 2011 будуть записи дітей до 1. класу основних шкіл про шкільський рік 2011/2012. Од шкільського року 1997/1998 є можливість записати свої школоповинні діти на навчання русинського языка як неповинного предмету або до кружка русинського языка, а то уж од 1. класу основної школи.

При записі першокласника до школи мож го зарівно приголосити на тото навчання. Учебники і далшы помічники може задарьмо дістати кажда школа а наслідно каждый школярь. Русинський язык мож штудувати і на високій школі, конкретно на трьох факултах Пряшівської універзیتی в 16 комбінаціях з іншыми предметами. Окрем Словенська мож русинський язык і літературу штудувати на універзитах і високих школах в Кракові, Новім Саді, Ніредьгазі або іти на стаж на Тороньську універзиту.

Навчання русинського языка мож зорганізувати в будьякій основній школі, а то і в меншых группах або спойнём учнів різних клас до груп. Думаєме сі, же каждый родіч, який ся чує быти Русином або мать русинське коріня і тримле в почливости родный язык, історію і культуру своїх предків, мав бы зробити вшытко, жебы ёго діти ся навчили русинський язык і азбуку, жебы спознавали історію і культуру русинського народа, який ту в Карпатах жыє уж веце як тисячроча, а свою ідентичность заховав доднесь.

Днешня гектічна конзумна сполочность, період глобалізації ліквідуючій розділы і шпеціфічності штатів, народів і культур, ліквідує локальны традиції, є к меншым народам і їх культурі барз нечутлива аж асимілачна. Ёй негативны допады на Русинів, їх язык і традичну культуру в послідніх десятирочах суть барз слідны. Но мы не сьме легковажны к тому, же в мірнім часі в середині Европы духовно вымерать еден старый автохтонный народ, ёго язык і культура.

Зато апелуєме на сумліня вас, родічів школоповинных дітей, учітелів і шыроку громаду: зробме вшытко прото, абы русинський язык ся не вытрачав із наших шкіл, бо язык є основным знаком народа, а з ёго заником духовно вымерать народ і ёго культура. **А мы то предсі не хочеме, бо культура і язык меншого ці векшого народа суть збогачінём цілосвітової культуры.** Одповіджме сі на вопрос, ці не є красша лука, на котрій ростуть різны квіткы, як лука з еднакым цвітом?

Найстарша наша генерація овладать говоровой русинський язык, російський, український, зная азбуку, на добрій уровни зная по словенськы, розумить по чеськы, польськы і зная латиніку. Не было ей то на шкоду, лем на хосен. Наспак, днешня молода генерація азбуку уж цалком не зная, зная лем латиніку, добрі знає словенський язык і штудує многы западны языки, як англійський, німецький, французький і под., што в днешнім глобалізуючым ся світі є з екзистенчных і конзумных причін пожадоване. Але мы пересвідчены, же праві в днешній добі незнання азбуки окліщує можности на уплатніня ся молодой генерації.

Быти членом істого народа або народностной меншыны – то не є ганьба, то є дідовизна. Так сьме ся народили. Учті ся русинський язык, язык своїх предків, свого роду, не є забиванём вольного часу. Є то прояв почливости богатій культурі того народа і ёй передаваня будучім генераціям. Укажме світу, же мы РУСИНЫ сьме народ достойный своего мена.

Выбор Окресной організації Русинської оброды у Свіднику

Хочете штудувати русинський язык?

28. фебруар і 31. марець 2011 – то суть конечны терміны на поданя пригласок на факулты Пряшівської універзیتی, на котрых мож штудувати русинський язык і літературу в комбінації з іншыми предметами.

Занедовго тогорічны абсолвенты середніх шкіл будуть собі давати пригласки на високошкольскы штудії, зато хочеме їх допереду поінформувати о актуальных можностях штудія русинського языка на ПУ, причім комплексны інформації можуть здобыти на веб-сторінці ПУ www.unipo.sk, респ. на сторінках окремых факултці Інштитуту русинського языка і культуры ПУ.

Такоже в академічнім році 2011/2012 Пряшівська універзита отворять в бакаларьскім ступню штудія слідуючій 16 комбінацій з русинським языком і літературов:

Філософична факулта (пригласкы приймають до 28. фебруара 2011):

русинський язык і літ. – історія, естетична выхова, етічна выхова, філософія, англійський язык і літ., французький язык і літ., німецький язык і літ., російський язык і літ., словацький язык і літ., український язык і літ., музичне уменя, вытварне уменя;

Факулта гуманітних і природных наук (пригласкы приймають до 31. марца 2011): русинський язык і літ. – біологія, географія, педагогіка;

Факулта шпорту (пригласкы приймають до 31. марца 2011): русинський язык і літ. – тілесна выхова.

Віриме, же тоты інформації заінтересують тых, котры уважають о високошкольскім штудію і про кого якраз русиністика бы ся могла стати іншпіраціов до будучности.

Доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД., ІРЯК ПУ в Пряшові

Studium Carpato-Ruthenorum 2011

Од 12. юна до 3. юла 2011 буде на Пряшівській універзії в Пряшові проходити 2. Міджінародна літня школа русинського языка і культуры під назвов Studium Carpato-Ruthenorum 2011.

Пряшівська універзита в Пряшові є єдинов універзитов у Словацькій републіці, котра реалізує навчання акредітованого штудійного програму русинський язык і література, гестором котрого є Інштитут русинського языка і культуры. Вдяка ёго 3-тыжденному едукачному проекту Studium Carpato-Ruthenorum – Міджінародна літня школа русинського языка і культуры Пряшівська універзита є сучасно єдинов універзитов на світі, котра зареаговала на інтерес о таку форму навчання русинського языка з боку домашніх і заграничных адептів і в сучасности рихтує другый річний того міджінародного проекту. Вшыткы потрібны інформації о проектї мож найти на www.unipo.sk/Pracoviská/Ústav_rusínskeho_jazyka_a_kultúry/Projekt; www.rusynacademy.sk/Vzdelavanie. Приголосити ся мож до 1. фебруара 2011.

А. П.

Карпаторусинський научный центр в США
выголошує каждорічну

Премію Александра Духновича за русинську літературу

Преміов тисяч долларів будуть оцінены
найліпшы творы поезії ці прозы написаны
по русинськы, котры были надрукованы за
послідній 5-річний період.

Премія помагать хоснованю русинського языка в творах, котры приносять вызначный вклад до русинської красной літературы. Премію фінанцує Штефан Чепа з Торонта і уділює ей Карпаторусинський научный центр в США.

Книгы красной літературы, надрукованы в роках 2006 – 2010, мають право на премію в році 2011. Повинностев авторів або выдавателів є представити і предложити по 3 екземпларі з каждой книжки з коротков біографіов автора. 1. апріль 2011 року є посліднім днём на засланя вшыткых матеріалів.

Членами комісії, котра буде посуджувати літературны творы в році 2011, суть: Елейн Русинко (США), Марія Павловская (США), Валерій Купка (СР).

Адреса, на яку треба послати книжки:

2 екземпларі: Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu)

1 екземпларь: Doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc., Važecká 12, 080 05 Prešov, Slovakia

Вмер Джон Варгола, брат Енді Варгола

24. децембра 2010 в америцькым Піттсбургі вмер Русин – Джон Варгола, брат Енді Варгола, котрому родічі повіли: „Твоєв задачов є постарати ся о Ендію.“

Скоріше як Андрій Варгола вмер по тім, як ся напив контамінованою водою на ставбі, де робив, закликав ку собі свого сына Джона (народив ся 31. мая 1925), жебы з ним поговорив о будучности родини. Джонів старшый брат Пол воёвав на фронті 2. світової войны, зато Джон Варгола, котрый тогды мав 17 років, мусив ся постарати о молодшого брата Ендію і матір. Окрем того тепер дістав і далшу шпеціалну задачу. Ёго нянькови ся подарило зашпоровати достаток фінанцій на першы два roky високой школы про наймолодшого сына. Звышок зістав на Джонови. Доналд, сын Джона Варгола, говорить: „Мій дїдо повів своему отцєви: Твоєв задачов є постарати ся о Ендію і о то, абы штудовав, бо раз з нєго буде успішний чоловік.“ Почас наслідуючій років Джон робив і старав ся о матір і молодшого брата. Послав Ендію на Технічну універзиту в Карнегі а потім до Нью Йорку, де собі скоротив призвіско і став ся з нєго Енді Варгол. Умелцём ся чоловік мусить народити, але даколи треба мати і старшого брата, котрый ся постарать, жебы умелець „не вмер у біді і од голоду“ ...

Джон Варгола з Фрідому в Бєвр Кантрі вмер в алегенськым шпиталю на запал плюц на самый Святый вечур у віці 85 років. Доналд Варгола споминать: „Знам, же Енді Варгол є лем еден. Знам але і то, же мій нянько бы собі не хотів присвоіти Ендіовы успіхы, але дав му неоціниму поміч, абы ся міг стати тым, чім хотів. Робив то зо щірою любові.“ Енді Варгол вмер у році 1987 і ёго желанём было, жебы брат Джон бив у раді надації, котра ся постарать о варголівску дідовизну. Пан Варгола ся став тым членом комісії, котра дозерала на Надацію Енді Варгола і бив вызначнов особностев при заложіню музею Енді Варгола в Міджілабірцях (Словенсько) і Піттсбургі (США). „Страчаєме свого нянька, свого основателя“, повів Михал Бицко, куратор Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях. „Наглым одходом Джона Варголы наш музей страчат душю.“

Попри роботі про умелецьку надацію пан Варгола ся старав і о свою жену Маргарет, котра была постигнута од року 1995, кідь дістала мозгову поражку. Вмерла в році 2007. Хоць іх далшый брат, Пол Варгола, ся став умелцём у старшій віці і выставлєваным роботами знав заінтересовати позерателів, Джон Варгола ся веце займав обидвома музеями і своїма трєма дітми. Окрем сына Доналда з Кранбері і брата Пола з Вест Гомстеду, пана Джона Варголу пережыли сынове Марк із Кранбері і Джефрі з Нью Вілмігтону в Лоренс Кантрі.

Родина, приятелі і знамы із помершым Джоном Варголом ся пришли розлучити 27. і 28. децембра 2010 до Дому смутку Томаса П. Кунсака в Норт Сайді. Погріб бив 29. децембра 2010 у Католицькій церькви візантського обряду св. Яна в Нью Кастл. Тілесны остаткы наслідно были уложены до гробу на цінтерю коло той церькви.

Деніс Б. РОДІ, Post-Gazette

НАРОДНІ НОВИНКИ

Prešov, SR. Tel.: 0905 470 884. Регістрацне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік є 8,50 €. Опубликованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2